

TEMPLES DE PLAER

Una sala del Museu Nacional de Catalunya (MNC). A la dreta, dalt, la Fundació Joan Miró. A sota, el Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA)

Un recorregut pel patrimoni cultural

Els museus d'art als Països Catalans

Abans, molt abans que els museus d'art contemporanis passessin de magatzems polsosos a espais *chic*, la raó de ser d'aquestes institucions responia a la voluntat de la societat civil d'escriure *objectualment* la seva història.

Com si fes un lent trencaclosques d'incert final, cada societat dibuixà el seu propi paisatge partint de la nit dels temps fins a l'actualitat, que servia de punt de fuga. Això dels museus, però, és una cosa de l'historicisme i del romanticisme. Abans del 1714, per exemple, era una noció exòtica.

Si escriguéssim una història dels museus de Catalunya, de València i de les illes Balears, i registréssim un índex de

Catalunya, País Valencià i Balears tenen xarxes museístiques bastant diferents entre si.

la seva bibliografia artística, veuríem com cada territori es va fer un vestit a mida, i diferent. Una altra cosa és la llengua, comuna. Però l'art és a base d'imatges, no pas de lletres.

Alhora, també caldrà saber separar la iniciativa oficial de la privada –individual, col·lectiva o institucional– en la gènesi i gestió dels museus, i del mercat

artístic. Perquè una cosa és el patrimoni i l'altra la situació actual d'un mercat i d'una activitat de producció recent. De vegades, aquests dos mons es retroalimenten.

Dit això, anem a pams.

La Catalunya dels museus d'art es podria descriure com una gran piràmide instal·lada, és clar, a la ciutat de Barcelona: al capdamunt hi ha el MNAC, que aplega mil anys d'art, del preromànic a la immediata postguerra civil; i el MACBA, una mena de *kunst-halle* que, sense pressa i a través d'un sistema oficial-privat, va acumulant una col·lecció de col·leccions. La darrera incorporació ha estat la col·lecció d'art contemporani de la fundació "la Caixa", una de les més importants de l'Estat espanyol. Però també hi ha els fons del galerista Lanfranco Bombelli, que aplega peces de la galeria Cadaqués, amb noms cabdals com Richard Hamilton, Marcel Duchamp i nombrosos artistes pop, concrets suïssos i rars *avis* com Bruno Munari. O la col·lecció Art & Language de Philippe Méaille, amb peces i arxius d'aquest mític grup de pràctiques conceptuais. Cada any el MACBA fa una lectura de la seva

► 18 Novembre, 2014

FUNDACIÓ JOAN MIRÓ

col·lecció, prou rica per no repetir-se mai. Però la seva política d'exposicions temporals és massa unívoca, orientada als hereus del situacionisme, als estudis postcolonials i a la crítica de la modernitat capitalista.

A sota d'aquest cim bicèfal, tenim una sèrie de fundacions i museus de grans artistes: el primer fou el Museu Picasso, fet amb donacions del mateix artista a través del seu secretari Jaume Sabartés i la família del pintor. Després arribà el Teatre Museu Gala-Salvador

Dalí, a Figueres, un dels més visitats del país. I encara tot just encetada la democràcia, la Fundació Joan Miró, molt atenta a les creativitats emergents. A la dècada del 1990 obrí la Fundació Tàpies, dedicada, com la Miró, a promoure l'artista homònim i a explicar les creativitats emergents, en aquest cas més focalitzades a la cultura d'arxiu, al diàleg entre art i política i a la crítica social. No oblidem, però, que Picasso, Miró o Dalí gairebé mai no van vendre una peça en aquest país. Van fer fama i diners a París o Nova York, i van ser prou generosos per donar els seus fons a la ciutat que els va veure créixer.

La grandesa del panorama museístic català no se sostindria si no estigués repartida, d'una manera força uniforme, per tot el país. Hi ha un gran nombre de ciutats mitjanes preocupades pel seu llegat artístic. No acabaria mai, però puc citar el Museu d'Art de Sabadell, el Víctor Balaguer de Vilanova i la Geltrú, el Cau Ferrat i el Maricel de Sitges, el Museu Comarcal de la Garrotxa, el Museu de Valls, el Museu Déu del

Vendrell, el Museu Empordà de Figueres —ui, aquí no sé com acabarà la cosa, l'estan reconvertint!—, el Jaume Morera de Lleida, el Museu de Montserrat, el Museu d'Art de Girona i fins i tot el Museu d'Art Modern de Tarragona. La majoria són museus nascuts entre finals del segle XIX i principis del XX, que han resistit la crisi amb desigual fortuna. Un altre cas són les més recents fàbriques de creació, com La Panera de Lleida, el Bòlit de Girona, l'Hangar de Barcelona o l'ACVIC, a Osona. Aquí sí que hi ha hagut veritables drames per la subsistència.

I encara, no vull deixar-me museus diocesans com els de Solsona, Vic o Barcelona, rics en patrimoni medieval. I fundacions d'art amb fons importants i exposicions temporals de prou entitat com la Fundació Suñol, la constel·lació d'espais de la Fundació Vila Casas, que té en Can Framis el seu espai més espectacular i complet, dedicat a la pintura de la segona meitat del segle XX català, o la Fundació Francisco Godia, dedicada al col·leccionisme. Un col·leccionisme que segueix l'esperit de Frederic Marés, artista amb museu propi al cor del barri gòtic barceloní, i una gran col·lecció de disseny. I la propera inauguració del monumental, gegantí DHUB, que aplegarà els antics museus del tèxtil, del disseny i de les arts gràfiques, entre altres disciplines.

El País Valencià, amb gairebé tres milions menys d'habitants que Catalunya, disposa d'un gran planter d'artistes, la Reial Acadèmia de San Carles. I de museus amb prou solera com el Museu de Belles Arts de València. Però la gran aposta per l'art contemporani es va

► 18 Novembre, 2014**TEMPLES DE PLAER**

inaugurar el 1989 a l'entorn de fons de l'escultor avantguardista Juli González i del pintor Ignasi Pinazo. En un principi, sabedor de les seves limitacions, es va focalitzar en les avantguardes del primer terç del segle XX, i en determinades pràctiques pop. Ha estat planter de curadors de la talla de Vicent Todolí, que arribà a dirigir la Tate Modern de Londres. I ha estat dirigit per prestigioses personalitats de la cultura com Tomàs Llorens, Carme Alborch, J.F. Yvars, J.M. Bonet... Després d'un llarg període d'incoherències i alts i baixos, el nou director, José Miguel García Cortés, ha enfilat un nou rumb que desitgem que estigui a l'altura dels seus millors predecessors.

Criticar València de la llunyania estant és, tal vegada, un acte d'ignorància i desinformació. Però a l'altura de l'IVAM no hi ha actualment cap altra institució artística. El MUVIM és un magnífic complement, imprescindible amb el seu estudi de la modernitat gràfica, i darrer refugi de la mítica Sala Parpalló. El Convent del Carme, una bona sala d'exposicions

Pel que respecta a les Balears, són encomiables iniciatives com el museu Es Baluard

temporals. I institucions com la Fundació Chirivella-Soriano exemples que caldria animar. Fora de València capital, el Museu de la Universitat d'Alacant és una iniciativa, per bé que modesta, significativa en la seva articulació. I l'EACC de Castelló, quan el pressupost li ho permet, un espai de visita obligada a tots els amants de les pràctiques artístiques contemporànies. Per cert, a la província de Castelló encara hi ha dues institucions més que animo a visitar: el Museu de Belles Arts de Castelló, i el Museu d'Art Contemporani Vicente Aguilera Cerni.

Pel que respecta a les Balears, el seu volum, població i condició insular no afavoreixen la creació d'espais muse-

ístics destinats a mostrar, en exclusiva, art. És per això que són encomiables iniciatives com Es Baluard, el museu d'art contemporani que, des del 2004, i dirigit sempre per fèmines de la talla de Marie-Claire Uberquoi o Cristina Ros Salvà, han mostrat el bo i millor de les pràctiques artístiques contemporànies. També cal destacar, en la promoció de l'art contemporani, la Fundació Pilar i Joan Miró de Mallorca, l'antic taller de l'artista en un edifici de Sert. I el Casal Sollicherich, destinat a les exposicions temporals.

El patrimoni balear està molt ben resguardat en museus de l'Església, com el Palau Episcopal i Museu Diocesà de Mallorca, o el Museu Diocesà de Menorca. La col·lecció March, la mostra de pintures d'Anglada-Camarasa al Caixaforum de Palma, i encara tres espais interessants: el CCA d'Andratx, espai de creació i exposició, el Museu d'Art Contemporani d'Eivissa, especialitzat en gravat, i el Museu de Mallorca.

Ricard Mas